

Norges vassdrags- og energidirektorat
Konsesjons- og tilsynsavdelinga
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Bergen, 1. februar 2006

Uttalelse til Lussand Kraft AS sin søknad om bygging av Lussand kraftverk i Granvin kommune

Naturvernforbundet Hordaland viser til søknad om bygging av Lussand kraftverk i Granvin kommune og avtale med saksbehandler i NVE om utsatt frist for å komme med uttalelse. Her følger våre merknader til søknaden.

Bakgrunn

Lussand Kraft AS har søkt NVE – Konsesjons- og tilsynsavdelinga om bygging av Lyssand kraftverk. Kraftverket skal utnytte vassdragene Stølselvi og Hedlerelvi i Granvin kommune i Hordaland fylke. Elvene har sitt nedbørfelt i fjellområdet ovenfor Ålvik og Kvanndal som er to fjordnære tettsteder på nordsiden av Hardangerfjorden. Mot nord grenser elvene til Vossovassdraget. Stølselvi og Hedlerelvi renner sydover og har utløp i Hardangerfjorden ved Lussand.

Inngrep og installasjoner

Hedlerelvi skal overføres til Stølselvi ved Lomtjørna på kote 388 med en 150 m lang kanal utsprengt i fjell med bredde 1,5 m og dybde 1 m med en overføringskapasitet på 500 l/s.

Ved inntaket i Stølselvi på kote 378 blir det laget en 15 m lang betongterskel med 1,5 m høyde som skal føre elvene til inntaket og gjennom et 1250 m langt tilløpsrør av duktilt støpejern med diameter 0,7 m som skal ende nede i kraftstasjonen ved fjorden på kote 5. Røret skal nedgraves og det skal bygges en 250 m lang tilkomstvei videre fra eksisterende skogsvei.

Det er foreslått minstevannføring som avbøtende tiltak. Normaltilsiget for perioden 1974-2002 er beregnet til 750 l/s som gir et årstilsig på 23,8 mill.m³. Minstevannføringa skal utgjøre 17 l/s for Stølselvi og 8 l/s i Hedlerelvi. Det er i praksis så lite at det knapt er synlig og er ikke egnet som avbøtende tiltak verken ut i fra biologisk mangfold eller visuell opplevelse.

Rapporten som følger søknaden opplyser at tiltaket ligger utenfor 3-5 km for inngrepsfrie naturområde. NVH har ikke sett kartgrunnlaget, men hvis det er rett, antar vi ut i fra formuleringen, at området ligger innenfor sone 2 av inngrepsfrie områder, som er definert som områder 1 til 3 km i fra tyngre tekniske innstallasjoner. Uberørte arealer er spesielt verdifulle objekter innenfor det nasjonale landskap. Presset på naturressursene har vært voldsomt de siste hundre årene. En indikator på det er bl. a. at villmarkspregede områder er redusert i tidsrommet 1900 til 1998 i fra 48 % til 11,7 % av Norges landareal (INON statistikk). Bortfallet av areal innenfor alle soner utgjorde i løpet av 5 års perioden 1998-2003 638 km². (INON)

Samfunnmessige fordeler

NVH er glad for at det er lokalt eierskap til kraftselskapet og at eventuelle inntekter til to av de tre fallrettighetseierene vil tilfalle de stedslokale bruk. Slik sett er de et eksempel til etterfølgelse for drift av kraftverk. De kommunale inntekter blir helt marginale og for kraftoppdekningen både regionalt og nasjonalt er prosjektet uten betydning.

Beskrivelse av området

Lussand er en del av det midtre fjordlandskapet og er på grunn av de topografiske forhold en del av det mest uberørte landskapet i Hardangerfjorden. Området ligger på kanten av der fem fjordsystemer møter hverandre. Sørfjorden, Eidfjorden, Granvinfjorden, Utnefjorden og Indre Samlafjorden som alle inngår i den nasjonalt betydningsfulle Hardangerfjorden.

Naturtypen innenfor tiltaksområdet er rikt på botanisk arts mangfold representert ved flere vegetasjonstyper og oppviser et stor frodighet. Spesielt vil vi fremheve edelløvkogen som vokser langsmed elva opp til ca 200 moh. Slike løvkoger utgjør kun 1 prosent av kubikkmassen av de naturlige treslagene i Norge, og er avhengig av gunstige klimatiske og jordbunnsmessige forhold. Skogtypen opptrer derfor kun på spesielle voksesteder som i tiltaksområdet med sørvendt li og høy solinnstråling. Edelløvkogen har stor landskapsestetisk verdi. En rekke plante og dyrearter med spesielle biotopkrav er helt eller delvis avhengige av disse løvtreskogene. Skogbiotopen har høy biologisk produksjon som gir en overmåte rik flora og fauna bestand.

Elvene har fine fosser og en del gjel med stor inntryksstyrke. Spesielt er det et imponerende fossefall i Støselvi ved ca 330 moh med kraftig fossesprøytzone og en fint utviklet fosse-eng med flere forskjellige arter. En rekke sjeldne og truede arter av faunistisk og botanisk karakter er knyttet til slik vassdragsnatur som disse småelvene representerer. Området ble befart for å registrere vegetasjonstyper. Bare vanlige arter ble registrert, men området på vestsida av Støselvi i fra 175 moh opp til 350 moh og inntakspunkt, dvs. 50 prosent av strekningen, var utilgjengelig for inspeksjon. Også deler av Hedlerelvi er bratt og vanskelig tilgjengelig og det er ikke undersøkt på noen sider i fra fossen og ned til Tverrelva. Det er ikke oppgitt høydemeter men ut i fra kart og fotografier ser det ut til å være halve strekningen.

NVH mener derfor at rapporten ikke har data nok til å konkludere med at området bare har lokal botanisk verdi. En enkelt befaring er heller ikke etter NVH sin mening tilstrekkelig til å fastslå en slik konklusjon. Det er ikke foretatt registreringer på andre parametere for det biologiske mangfold.

Viktig viltområde

Viltkartlegginga for Granvin kommune har prioritert Lussand-Naustvik som et viktig areal innenfor kommunen med definisjon viktig viltområde. Beskrivelsen forklarer blant annet at området er en bratt og frodig edelløvkogsli og hekkeområde for spettefugler. Rapporten som følger tiltakssøknaden sier det ikke er registrert rødlista arter. Vi ser ikke at det er foretatt systematisk kartlegging av slike arter og antar påstanden er basert på lokal erfaringsgrunnlag. Området er en registrert spettebiotop og NVH finner det sannsynlig at området inneholder både Hvitryggspett, Gråspett og Dvergspett som alle er på Rødlista og har sitt leveområde innenfor biotoper som det omsøkte arealet. Grundigere dokumentasjon hadde vært ønskelig.

Politiske målsettinger

De politiske myndigheter er sterkt bekymret over tapet av naturmangfold som den moderne samfunnsutvikling fører med seg. Varierende regjeringserklæringer og stortingsbeslutninger har uttrykt at prinsippet om bærekraftig utvikling skal være retningsgivende. For å oppnå målsettingen er det en miljøpolitisk rettesnor at man skal unngå en bit-for-bit utbygging av norsk natur. Helhetsplanleggingen står således sentralt. Ved å behandle søknadene om tillatelse til bygging av småkraftverk et-for-et opereres det ikke i overensstemmelse med prinsippet om helhetsplanlegging, og resultatet er tap av naturmangfold og biologisk materiale i et stadig økende tempo. Vår nåværende regjering har erkjent disse problemstillinger og forklarer i samarbeidserklæringen utgått i fra Soria Moria at: "Fylkeskommunene, i samarbeid med berørte fagetater, skal utarbeide fylkesvise planer for bygging av småkraftverk, som sikrer at ikke naturmangfold, friluftsliv, eller store landskapsverdier går tapt. Det skal utarbeides fylkesvise planer for småkraftutbygging." I overensstemmelse med de refererte målsettinger og prinsipper må Lussand kraftverk som andre småkraftverk inngå i de fylkesvise planer for å bli vurdert i et helhetsperspektiv.

Forvaltningsreglementet

I nasjonal lovgivning er det utarbeidet en rekke miljørettslige prinsipper for offentlig beslutningstaking. De representerer miljøpolitiske mål og skal være virkemidler for å oppnå disse mål. Blant de viktigste prinsipper kan nevnes samlet belastning og føre-var-prinsippet som beskrevet i forrige avsnitt.

Vannressursloven er den viktigste generelle loven om ferskvannressurser og formålet med loven er å forvalte vannressursene på en miljømessig og samfunnsmessig god måte. Hovedhensynet som loven skal fremme er hensynet til bærekraftig utvikling og ta vare på det biologiske mangfoldet og de naturlige prosesser i vassdraget. Også vassdragets egenverdi som landskapselement skal ivaretas.

NVE har myndighet til å fatte vedtak etter vannressurs- og energilovgivningen og til å utvikle forskrifter og retningslinjer som utfyller lovgivningen. NVH mener på denne bakgrunn at NVE må opptre proaktivt i forhold til kommende implementering av lovverk som rammedirektivet for vann og naturmangfoldloven og bruke sin kompetanse til å gjennomføre revisjoner av miljøkravene i vassdragskonsesjoner.

NVH mener at så lenge det ikke er utarbeidet fylkesvise planer for småkraftverk, inkludert Lussand kraftverk, er ikke de miljørettslige prinsipper og vannressursloven etterlevd.

Bærekraftig utvikling

Prinsippet om bærekraftig utvikling innebærer at bruk av naturen for å imøtekomme dagens behov ikke skal redusere mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov. Disse behov defineres ikke bare som materielle, men representerer også et verdigrunnlag som henspiller på immaterielle kriterier som har en emosjonell profil.

NVH mener at det tempo som småkraftutbyggingen foregår i pr. i dag ikke representer en bærekraftig utvikling. Det er et alminnelig anerkjent samfunnsprinsipp å overlevere til de kommende generasjoner ressurser som står til deres egen disposisjon. Med den hastigheten vassdragsressursene blir utnyttet innenfor småkraftsegmentet i dag, er en slik bruk ikke bærekraftig, siden behovet til fremtidige generasjoners behov ikke er ivaretatt. Lussand elvene i en frodig og variert edelløvskogsløp i Hardanger er et godt eksempel på hva som kan være uberørt til neste generasjon.

Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Reiselivsvirksomheten er i dag verdens raskest voksende næringsgren. I følge Transportøkonomisk Institutt økte turiststrømmen til Norge i fjor med 6 prosent. Motoren i norsk reiseliv befinner seg på Vestlandet hvor næringen henter inn de store eksportinntektene, gjennom blant annet cruisebåttrafikken, som opplevde 20 prosent økning og hadde sterkest vekst innenfor næringen i fjor. Eidfjord i Hardanger fikk cruisehavn i april 2005 og klarer å eksponere seg i konkurransen ved sin beliggenhet og genererer store inntekter til lokalsamfunnet. Det er ytterligere forventet kraftig ekspansjon i antall anløp framover. Alle cruiseskipene passerer Lussand og de reisende har innsyn til de omsøkte elvene. Flere andre steder i Hardanger planlegger også cruisebåthavner for å delta i verdiskapningen.

Småskala reiseliv basert på natur- og kulturopplevelser får større og større omfang i Hordaland og bidrar til lokal sysselsetting og lokal bosetting. Næringen er avhengig av intakte naturlandskap.

De norske fjorder med fjell og fosser er grunnlaget for reiselivet. Når verdens fremste reisemål blir fratatt sine karaktertrekk som fossestrengen i fra fjord til fjell får det alvorlige samfunnsnegative konsekvenser.

Hordaland fylkeskommune erkjenner konsekvensene i sin høringsuttale om Lussand kraftverk og skriver: "Hardangerfjorden er eit viktig reiselivsmål der kvite fossestripar er ein viktig del av

landskapet, og det er viktig å syte for at ikkje alle desse forsvinn etter som fleire og fleire finn det attraktivt å byggje ut småskala kraftverk”

Reiseliv er et satsningsområde for regjeringen, fylkeskommunen og mange av kommunene. Ivaretagelse av naturarven med de vestnorske vassdragene er en forutsetning for en positiv utvikling innenfor denne næringen. De omsøkte elvene hører hjemme i dette landskapsbildet.

Vestlandsfjordene

Betydningen av landskapsverdiene i Vestlandsfjordene og spesielt Hardangerfjorden kan knapt overdrives. Her oppstod nasjonalromantikken innen kunstartene som skapte den nasjonale identiteten som til slutt førte til oppløsningen av unionen med Sverige og opprettelsen av kongeriket Norge som selvstendig stat.

Når Norge som nasjon beveget seg i fra u-land til moderne industrinasjon var det den spektakulære fossenaturen på Vestlandet som skaffet kraft til de første industribedriftene som la grunnlaget for velstandsutviklingen.

Et småkraftverk på Vestlandet i dag har ingen samfunnsmessig positiv effekt i en totalvurdering. Fallrettighetseierene kan under de rette forutsetninger få en privat økonomisk gevinst, mens de allmenne interesser blir konsekvent skadelidende.

Vannressursloven

Vannressurslovens virkeområde innebærer at vassdragsmyndigheten skal vurdere om tiltakshaver skal få konsesjon og søknaden for kraftverket gjelder løyve etter § 8 i loven som forklarer at tiltaket ikke skal være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser i vassdraget eller sjøen.

Som det fremkommer i dette brevets merknader er de samfunnsmessige konsekvenser etter § 8 negative overfor både miljø og økonomi. Hordaland fylkeskommune vurderer likeledes at: ”Dei aktuelle utbyggingselvene renn ut i Hardangerfjorden, og ein må difor særleg ha tanke på at det visuelle inntrykket av frodig fjordlandskap med kvite elvestrengar ikkje vert endra”. Av grunner vi ikke skal spekulere i, konkluderes det allikevel med, at slik elvene er i terrenget (med forklaringen nedskore i terrenget og skjult av skog) og med minstevannføring, bør dette være ivaretatt langt på vei. Det er en selvmotsigelse i konklusjonen, for hvis elvene er skjult for innsyn, trenger man heller ikke minstevannføring for å ivareta det visuelle inntrykket.

Forklaringen er dessuten ikke riktig, fordi begge elvene er eksponert i et stort landskapsrom ut mot Hardangerfjorden og Folgefonnhalvøya mot sør. Reisende langs fv 7 i fra vest har innsyn i de øverste deler av vassdragene og passerer dem ved Lussand.

Det er også gjort rede for de miljømessige og biologiske forhold knyttet til prospektet i dette brevets merknader. Kombinasjonen av elvenatur i samspill med edelløvsskog er det optimale areal for produksjon av biologisk mangfold som norsk natur kan prestere.

Det skal gis kreditt for tiltakshavers vilje til å sleppe minstevannføring, men det er i et så lite volum at det har ingen mening.

Konklusjon

NVH takker for utsatt høringsfrist og har følgende konklusjon. Skader og ulemper ved tiltaket for allmenne interesser etter vannressurslovens § 8 overstiger fordelene ved tiltaket og ønsker primært at Lussand Kraft AS ikke får konsesjon. Sekundært at tiltaket blir satt på vent til fylkesvise planer for småskala kraftverk er utarbeidet.

Med vennlig hilsen
NATURVERNFORBUNDET HORDALAND

(sign.)
John Martin Jacobsen
Daglig leder

Kopi:
Miljøverndepartementet
Olje- og energidepartementet
Direktoratet for naturforvaltning
Fylkesmannen i Hordaland
Granvin kommune